

Global express

Gaurkotasuna ikasgelan

Argentina krisian hondoratzen da

“Argentina Titanic-aren moduan hondoratzen da, baina ez zulo handi baten erruagatik, zuloak toki guztietatik dituelako baizik.”

(Eduardo Duhalde, Argentinako egungo presidentea)

Azken urtean, Argentinako hiru milioik erdi mailako klasekoa izateari utzi zion eta txiro izatera pasa zen. Lau urteko atzeraldi eta zorpetzearen ostean, argentinarrak euren etsipena kalera atera dute lapikoekin manifestazioak eginez, supermerkatuak garbituz eta Estatuko Segurtasun Indarrei aurre eginez.

Global Express-aren argitalpen honek krisiaren zergatiak aztertzen ditu, Argentinako errealitate ekonomiko eta sozialera hurbilduz.

**Intermón
Oxfam**

- Krisiaren piztea
- Zer da Nazioarteko Moneta Fondoa? (NMF)
- Protagonistek kontaktzen digute
- Enpresa espainiarrek betetzen duten papera
- Batzuek asko dute, beste batzuek ezer ez
- Norantz goaz?
- Gida didaktikoa

Krisiaren piztea

Telebistak egun hauetan zehar herri "garatu" batengandik espero dezakegunaren Argentinako oso bestelako irudia igorri digu. Milaka pertsonak betetzen zituzten kale eta enparantzak lapikoak, estalkiak eta zarata egin zezakeen edozein objektu jotzen zuten bitartean. Gosez, langabezia eta segurtasun ezaz kexu ziren. Hiriburuko nahiz baserriko jendea da, gizarte klase txiroenetakoa, baina baita azken lau urteetan zehar euren diru-sarrerara familiarretan kolpe itzela jasan duten erdi eta goi mailako klasekoak ere.

Argentinako egoera ekonomikoa ez da beti halakoa izan. 1930ean, Argentina munduko potentzia bat genuen, Frantziaren antzeko sarrerekin pertsona bakoitzeko. Baina, 40. hamarkadatik aurrera, Argentinako ekonomia hondoratzen hasi zen, ustelkeriak, erregimen militarrek eta barne gatazkek ahulduta. Berrogei urte geroago, Argentina erabateko krisi ekonomiko eta soziala bizitzear zen, % 200 inguruko inflazioarekin eta kanpo-zorraz gora eginez. Egoera hartan, orduko presidentek, Carlos Ménemek, Nazioarteko Moneta Fondoaren politikak hartu eta ezartzea erabaki zuen: komertzioaren erabateko liberalizazioa eta bertako enpresen pribatizazioa kanpoko inbertsioa sustatzeko. 1991n, pesoa dolarrera bihurtu zen –hau da, bi txanponen trukea banan-banan parekatu zen– inbertitzaileen konfiantza sustatzeko. 90. hamarkadaren erdialdean, inflazioa ia desagertu zen, baina nazioarteko mailegu handiak galdu zituzten dolar-erreserba handia izateko eta, horrela, bihurtarritasuna bideragarri egiteko. Munduko finantza sektoreek Argentina jotzen zuten estatu txiroenek mundu-mailako merkatu librearen printzipioak hartuz euren ekonomia suspertu eta garapena handitzearen adibidetzat. "Lehen munduko" herria zen "hirugarren munduko" kontinente baten barruan: Hegoamerika.

Baina 90. hamarkadaren bukaeran, dolarra nazioarteko merkaturan igotzeak ekoizkin argentinarren egoera ekarri zuen. Argentinako txanponak, pesoak, dolarraren balio bera zuenez, dolarra beste txanponekiko igotzen zen bakoitzean, pesoa ere igo egiten zen eta, ondorioz, Argentinako ekoizkinak igotzen ziren, eta Estatu Batuetan balio zutenaren antzekoa balio zuten. Ekoizkin berak Brasilen eros zitzaizketen askoz ere merkeago, beraz Argentinako esportazioak beherantz egiten hasi ziren modu arriskutsuan eta bertako enpresa askok porrot egin zuten beste herrialdeetako ekoizkinen prezioekin ezin zirelako lehiatu. Herria bertako baliabiderik gabe gelditzen hasi zen, kanpo-zorraz zenbatekoa geroz eta gehiago handitzen zen bitartean. 2001. urtean zehar, krisiak nabarmen egin zuen okerrerantz. Irtenbidea emateko, Gobernuak NMFari diru gehiago mailegatzeko eskatu zion, baina ordaintzeko baldintzek gizarte-gastuak murriztera behartu zuten, biztanleen oinazea handituz. Bitartean, urte berean, inbertitzaile handien esku zeuden herrialdeko kapitalen ihesa 120 milioi eurotik gora igo zen. Abenduaren erdialdera jendeak uste zuen pesoa devaluatuko zela eta euren dirua dolarretara bihurtu nahi izan zuten. Baina

ez bankuek ezta Gobernuak ere ez zuten dolar-erreserba nahikoa biztanleen eskaerari aurre egiteko. Horregatik, pertsonak euren banku-kontutik atera zezaketan dituzten kopurua mugatu zuten. "Corralito" ezaguna dugu hau: argentinarrek ezin zuten euren banku-kontuetatik hileroko 650 dolar baino gehiago atera (720 euro inguru). Gainera, aurrezkiak banku-kontuetan gelditzen ziren bere horretan eta horiek epeka erabil zitzaizketen bakarrik. Falta zitzaien izan zen, eta argentinarrek kalera bultzatu zituen.

Bi presidentek kargua galdu eta gero, Duhaldek, presidente berriak, azkenean txanpona devaluatu behar izan du eta dolarrarekin zuen baliokidetasunarekin amaitu. Honek Argentinan berriz ere inflazioa sortuko du: ekoizkinen prezioek dolarra izango dute erreferentzia gisa, eta pesoa devaluatu eta dolarrarekiko balioa galtzen duen bakoitzean prezioak igoko dira. Jendearen soldatak eta aurrezkiak pesotan izango dira, eta diru berarekin aldiro gauza gutxiago erosi ahalko dute.

Zertxobait gehiago ULERTZEKO

Argentinak 36 milioi biztanle du.

Gaur egun, orotara 14 milioi pertsona bizi da txirotasun klasearen azpitik (biztanleen % 44). Azken urteko krisiak erdi mailako klaseko hiru milioi argentinar bihurtu zituen txiro.

Langabezia biztanleria ekonomikoki aktiboaren % 18,3ra heldu da, estatuko historian ezagutu dugun kopururik altuena.

1992tik, Argentinako nerabeen % 45ak utzi du bigarren hezkuntza, ikasten jarraitzeko dirurik ez duelako.

Herri-zorra 132 mila milioira igo da.

Estatuko aurrekontuaren herenarekin zorraren interesak bakarrik ordain ditzakete.

Ekonomia atzerapena duela 41 hil hasi zen.

Bost presidente bi astetan eta 28 hildako istiluetan zehar.

Zer da Nazioarteko Moneta Fondoa? (NMF)

NMF gobernuen arteko erakunde bat da eta egoitza Washington DCn dauka. 1945ean sortu zuten munduko ekonomiaren osasuna mantentzen laguntzeko, eta 183 herrialdek osatzen dute. NMF nazioarteko moneta sistemaren erakunde nagusia da, herrien arteko harremanak ahalbidetzen dituen herri ezberdinen txanponen arteko ordainketa eta transakzio sistema.

Kide diren estatuak "izen-emate kuota" deritzon diru kopuru bat ordaintzen dute. Zenbateko horrek mugatzen du herri batek krisi egoeran NMFari eskatu diezaiokkeen diru kopurua. Kuotek herri bakoitzak botatu eta erabakitzeko duen eskubidea ere mugatzen dute; hots, NMFak duen erabakitzeko ahalmena ekarpen handiagoa egin dezaketen estatuen menpe dago. Horrela, NMF mantentzen duten bost herri nagusiak Estatu Batuak, Japonia, Alemania, Frantzia eta Erresuma Batua ditugu.

NMFak haien ordain-balantzarekin arazoak dituzten kide diren herriei mailegatzeko dirua –herri batek bere esportazioen bidez kanpoko txanpon nahikoa lortzen ez duenean behar dituen ekoizkinak inportatzeko–. Aitzitik, herri zordunek NMFak ezarritako erreforma ekonomikoaren programa bat onartu behar dute, defizita gainditzeko gastu publikoak murrizteari zuzendutakoa. Bai Munduko Bankuak bai NMFak Hirugarren Munduko herrien zorraren bilioi dolarren jabe dira.

"Herri bateko sektore handiak lanik gabe uzten dituen politikak ezartzen dituen edozein Gobernu ez da ari bere zeregina betetzen."

(JOSEPH STIGLITZ, MUNDUKO BANKUKO PRESIDENTEORDEA. EL PAÍS, 2002KO URTARRILAREN 10A.)

Herria krisian sartzearekin bat, Argentina liberalizazioa herri txiroen hazkunde ekonomikoaren eragile gisa sustatzen duten NMFaren politiken porrotaren adibide dela esaten dute. Aipatu politikek inflazioarekin amaitu eta kanpoko diru-fluxuak bultzatzea lortzen duten arren, krisialdian gastu publikoaren murriztea ere ezartzen dute –horrek maiz gizarte-gastuen murriztea dakar, hala nola hezkuntzarena, ospitaleena, errepideena eta eraikina– eta garapena epe luzean eragozten dute.

"Jendeak ezin du gehiago. Guztiak dira lapur, hiltzaile. Baina oraindik falta da, falta da benetako aldaketa bat emateko."

(HEBE DE BONAFINI, MAIATZEKO AMEN BURU. EL PAÍS, 2001EKO ABENDUAREN 21A.)

Nahiz eta bertako zenbait sektorek NMFaren politikatik etekinak ateratzen dituztela egia izan, normalean bakarrik bertako eliteak dira. Gainera, politikek herri bereko aberats eta txiroen arteko ezberdintasuna handitu ohi dute. Kritiketako bat elite horiek herriak pairatzen dituen krisiak pairatzen ez dituztela da, gehienek euren dirua atzerriko banku edo zerga paradisuetan baitute.

"Hemen ezin duzue egitasmorik izan. Han ere 16 orduz aritzen zarete lanean, baina baduzue etorkizunik."

(ALFREDO) (EL PAÍS, 2001EKO ABENDUAREN 23A)

Argentinan asko eta asko Espainiatik eta Italiatik emigratu zuten ondorengoak dira, zeinak XX. mendearen erdialdean euren jatorriko herrietan pairatzen ari ziren gose eta jazarpenari ihes egin baitzioten. Argentinak hartu zituen eta han finkatu ziren. Orain, haien seme-alabek eta bilobek denbora luzea ematen dute kontsuletxeen ilaratan hiritartasuna bideratu eta Espainiara etorri ahal izateko lan egitera eta euren bizitza berregitera, Argentinako etsipenetik aldentuz.

"Zergatik Papa Noelek ez ditu elur-oreinak ekartzen Argentinara etortzen denean? ¡Jaten ditugulako!"

(EL PERIÓDICO, 2001EKO ABENDUAREN 22A.)

Etsita egonda ere, oraindik Argentinako kaleetan txantxetan aritzeko eta alternatibaren bat bilatzeko gogoia antzematen da. Bost milioi pertsonak truke-sare batean hartzen dute parte ekoizkinak, zerbitzuak eta norberaren objektuak trukatu ahal izateko. Astebeterako auto bat alokatzen dute hagin bat enpastatzearen edo ingelera eskola baten edo erretzeko arkume erdiaren truke.

Enpresa espainiarrek betetzen duten papera

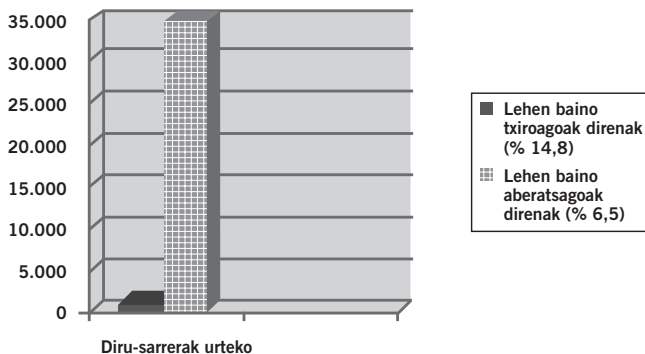

Espainia kanpoko bigarren inbertitzailea da Argentinan, Estatu Batuak eta gero. Hegoaldeko Kono horretan dagoen herri horren inbertsioaren % 37,4 du bere baitan. 80. hamarkadan inflazioa Argentina itotzear zenean, Argentinako enpresa publiko gehienak pribatizatu zituzten kanpoko inbertsioak erakartzeko oso baldintza egokietan. Enpresa eta banku espainiarren garaia izan zen, zeinek Argentinako enpresa ugari oso prezio baxuan erosi baitzituzten estatuaren une ekonomikorik okerrenetariko batean. Telefonikak Argentinako harremanak ia monopolioan zuzendu ditu. Eta banku espainiarrek Argentinako Gobernuari herri-zorra ordaintzea eskatzen dioten hartzekodunetariko batzuk

ditugu.

Orain, krisia larriagotu, pesoa devaluatu eta Argentinako Gobernuak agindutako ordainketak etetearekin bat, enpresa eta banku nagusien zuzendari eta gerenteak krisiak euren akziodunentzat suposatuko duen galeraz kexu dira. Adibidez, Banco Central Hispanok gutxi gorabehera 1.596 milioi euroko galera izatea aurreikusten zuen. Baina, hala eta guztiz ere, lehen banku espainiarrak 2001. urtean 2.486,3 milioi euroko etekina lortu zuen. Aurreko urtearekin alderatuta, % 10,1 gehiago.

Batzuek asko dute, beste batzuek ezer ez

Argentinan, hainbat eta hainbat herri txiroetan bezala, ezberdintasun ikaragarria dago diru-sarrera eta baliabideen banaketari dagokionez. Argentinako aholkulari batek, Equis-ek, ikerketa bat egin du Nazio Batuen gomendioak jarraituz, eta egiaztatu du Argentinan diru-sarrera gehien dutenak gutxiago dutenak baino 30 aldiz gehiago dutela. Horri "gizarte-hutsune" deritzogu, eta herri beraren barruan aukera eta baliabide ezberdintasuna islatzen du. Argentinan, hutsune hori azken 26 urtetako okerrera da, 80. hamarkadako inflazio-krisia baino okerrago.

Norantz goaz?

Herri txiro bat garatu ahal izateko, kanpo-zorra kitatzeko irtenbideak bilatu behar ditu (beste gauza batzuen artean). Kanpo-zorrak herri bakoitzaren baliabide eskasekin amaitzeaz gain, zorrik zaharrenak ordaindu ahal izateko mailegu berriak lortzera derrigortzen ditu. Badira nazioarteko mugimendu eta kanpainak herri txiroei kanpo-zorra barkatzeko –hau da, baliogabetzeko– eskatzen dutenak, edo bestela bere trukea –kanbio– garapen-planetan inbertitzeko. NMF eta Munduko Bankuaren kritika ere mundu osoan zehar

zabalduta da, akademikoak barne, eta "globalizazioaren kontrako mugimendua" deritzona globalizazioa soilik nazioarteko konpainia handien mesedetan joatearen aurka doaz, herri askotan ezegonkortasuna eta sufrimendua sortuz. Zenbait hots kritikok Munduko Bankua eta NMF ixtea eskatzen dute, beste sektore batzuek erakunde horiek erabat aldatzea exijitzen duten bitartean, demokratikoagoak eta euren politiken kaltetu nagusientzat eskuragarriagoak izateko.

Orain guztiok nazioarteko terrorismoaren kontrako gerra betean gaudela, ondoko zalantza ez dago sobera: Zer egin behar dugu gizakien gehiengoa zigortzen ari den merkatu-terrorismoarekin? Edo ez al dira terroristak finantzak, komertzioa eta gainerako guztia zuzentzen duten nazioarteko goi organismoen metodoak? Ez al dute estortsioa eta krimena praktikatzeko, itomen edo gosez hiltzeagatik lehergailuz beharrean?

(EDUARDO GALEANO)

Gida didaktikoa

Gida didaktikoa

Gaineratzen dugun proposamena bigarren hezkuntzako ikasleei zuzentzen zaie. Jarduerak gizarte, etika, tutoretza eta beste hainbat alorretarako izan daitezke baliagarri, hala nola gaiarekiko interesa agertzen duen edozein irakaslerentzat. Proposamen honen helburua Argentina bizitzen ari den moduko krisi sozio-ekonomikoetan parte hartzen duten faktore eta aktoreak identifikatu eta ulertzea da. Global Expressaren eduki-gidak irakasleei proposamen didaktikoan aztertzen diren gaiak azaltzea ahalbidetuko die.

EGILEA: GASPAR TARRIDA

1. Jarduera

Irudien azterketa

Helburuak: Argentinako biztanleen zati handi baten egoera azaldu; ikasleek egoera honekiko duten enpatiaz baliatu; Argentinari buruzko aurre-kontzeptuak landu.

Orientazioak: ((1) argazkiaren bidez, ikasleek hura definitzeko hiru hitz aurkitu beharko dituzte (etsipena, gosea, laguntza, premia...); (2) ondoren, argazkiko jendea eskatzen ari dena zehaztu behar dute; (3) eta, azkenik, bost hitz aukeratu beharko dituzte (izen bereziak izan daitezke) Argentinari buruz alde aurretik zuten iritzia definitzeko (futbola, espainiar emigrazioa, psikoanalisi, abeltzaintza...). Azpimarratu beharko litzateke ondokoari buruz duten iritzia: baliabide naturaletan aberatsa ala txiroa den, profesionalki hezitako pertsonak dituen, e.a

2. Jarduera

Zergatik dago Argentina krisian?

Helburuak: krisiaren ezteandaren hiru arrazoi nagusiak aurkeztu.

Orientazioak: (4) kanpo-zorrek betetzen duen papera Iparraldearen eta Hegoaldearen arteko harremanetan eta bere eragina Hegoaldeko herrien biztanleengan, informazio espezifikoa gehiagoren bidez konpon dezakegun oso gai konplexua da. Galdera honekin bilatzen duguna da ikasleek zordunduta egotea zer den pentsatzea, egiteke uzten diren gauzetan aurrekontuaren gehiengoa zor bat ordaintzeko erabiltzen dutelako; (5) NMFaren politiken ondorio eta onuradunei buruzko galderak ondokoekin batera joan daitezke: nor da osasun eta hezkuntzako oinarritzko zerbitzuetako erabiltzaile nagusia?, ezagutzen al duzue Argentinan interes ekonomikorik duen espainiar enpresarik?, eta lortzen dituen mozkinak?; (6) Fontanarrosaren bineta oso zehatza da, baina "corralito" delakoa sorrarazi zuten arrazoiak argi genitzake

(dirua atzerrira ateratzen eragozte eta bankuen porrota, diru asko ateratzeko fondorik ez zutelako).

3. Jarduera

Lapikoak erabiliz protestatzea

Helburuak: gizarte-etzanda aztertzea egunkarietako argazki eta titularren bidez.

Orientazioak: (7) hasierako zatiaren irakurketak eta argazkiak ikaslea gizarte-etzandaren unean bertan kokatu behar dute (2001eko abenduaren 19tik 20ra bitarteko gaua), ondoko titularrek hurrengo hilean zehar egoerak okerrerantz egiten duela adierazi nahi dute, eta, azkenik, azken zatiak azpimarratu nahi du ez dirudiela krisiak epe laburrean irtenbiderik izango duenik: ikasleek jendearen aldarrikapen nagusiak asmatu eta komentatu behar dituzte; (8) azken ariketa honen bidez lortu nahi duguna ikasleek krisi honen arrazoi eta ondorioen arteko harremanari buruz gogoeta egitea da.

4. Jarduera

Eta guk, zer egin dezakegu?

Helburuak: krisiaren lau irtenbide posibleei buruzko eztabaida piztu.

Orientazioak: gela bi taldetan banatu eta talde bakoitzak alde aurretik baieztapen bat eztabaida dezala eta, ondoren, ondorioak elkarrekin komenta ditzatela; ikasleek ikusi behar dute lehen baieztapena (Argentinak ez du inoiz gehiago ordainduko bere kanpo-zorra) hirugarrenari kontrajartzen zaiola (NMFaren politika liberalek krisiarekin amaitzea ahalbidetuko dute); proposatu lau irtenbideak posibleak dira, baina, agian, gerta ezinak.

Gehiago jakiteko...

Gehiago jakiteko...

Zinema:

Nueve Reinas

Zuzendaria: Fabián Belinsky
Buenos Aires, 2001
Iraupena: 115 min.
Komedia

Liburuak:

Pobres, pobreza y exclusión social

Lan Ikerkuntzetarako
Ikasketa Zentroa
2000
262 or.

El bumerang de la deuda

Susan George
Intermon argitaletxea
1993
350 or.

Web orriak

Web orriak

Argentinari buruz (espainieraz)

www.elclarin.com
www.lanacion.com
www.mafaldaresiste.com.ar
www.argentina.indymedia.org
www.rebellion.org/argentina
www.derechos.org/nizkor

Beste orrialde interesgarri batzuk (espainieraz)

www.imf.org
www.worldbank.org
www.debtwatch.org/
www.attacmadrid.org
www.intermonoxfam.org
www.oneworld.net

Beste orrialde interesgarri batzuk (ingelesez)

www.brettonwoodsproject.org
www.jubilee2000.org
www.panos.org.uk

sar zaituz gure web-gunean eta behera kargatu Global Express-a!
www.IntermonOxfam.org/educar/global

Global Express-ek galderak eragin eta sortu nahi ditu gure eskoletako ikasleen artean, komunikabideek esaten dutenaz. Errealitatearen ikuspegi kritikoa sustatu nahi dugu, ikasleek munduaren egoera, bereziki, garapen bidean dagoen munduaren egoera ulertzeko aukera izan dezaten.

Global Express, ondoko talde hauen ekimena da: Development Education Project (Erresuma Batua), Panos Institute (Erresuma Batua), Centrum VOOR Mondiaal Onderwijs (Holanda), Centro Educazione Mondialita (Italia) e Intermón Oxfam (Espainia).

Europako Batasunak diruz laguntzen du Global Express.